

הוצאה מלאכה גרועה היא

1. ריטב"א שם

דעת הרב ר' יונה ז"ל אפילו בשבת לא מתסר מעשה שבת מפני שנעשה בו איסור העברה ברשות הרבים או הוצאה והכנסה שלא אסרו במעשה שבת אלא דבר שיש בו מעשה דהיינו שנעשה שום תיקון בגופו שזה נקרא מעשה, והיינו דנקטינן בכל דוכתא מעשה שבת, וטעמא דמסתבר הוא.

תחומין? י"ל שבתחומין יש חומרא שעשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר מדברי תורה

2. שלחן ערוך הרב סימן תנ"ד אות י"ב

מי שהוציא מצה מרשות היחיד לרשות הרבים או מרשות הרבים לרשות היחיד בליל ט"ו שחל להיות בשבת מותר לו לצאת בה ידי חובתו ולברך עליה ואין זו מצוה הבאה בעבירה כיון שהיתה שלו קודם שהוציאה או הכניסה נמצא שלא באה מצוה זו לידו ע"י עבירה אלא שהוא עושה בה עבירה אבל היא לא נעשית בעבירה ולא באה לידו על ידי עבירה שעשה הוא:

3. רשב"א שבת קל ע"ב

ומורי הרב ז"ל כתב בהלכותיו דשבות שיש בו מעשה ושבות שאין בו מעשה דאמרינן התם כולם באמירה לגוי הן אלא שיש בו מעשה פירוש שנתחדש בו מעשה בגופו של דבר כגון עשיית כלי או אפיה ובישול ולהחם מים וכיוצא באלו שנתחדש ענין בגופן ודמי האי מעשה ללישנא דאמרינן בעלמא לרבי יוחנן הסנדלר מעשה שבת דאורייתא, והתם לא קרי מעשה שבת אלא כגון אפיה ובישול וכיוצא בהן

אבל הבאת כלים ואוכלין מרשות לרשות ודאי לא מיתסרי אפילו לרבי יוחנן הסנדלר בהבאתן כיון שלא נתחדשה בהן הכנה בשבת

ולפיכך החמירו באמירה לגוי אפילו במקום מצוה היכא דקא מתקן ומחדש מידי בגוף הדבר משום דהוי טפי עובדין דחול אבל בשבות שאין בו מעשה בגופו של דבר כגון הבאה בלבד מרשות לרשות אינו נראה כעובדין דחול ולא החמירו באמירתו, אלו דברי מורי הרב ז"ל.

מסוגיה זו עולה שרבה התיר לומר לנכרי להביא את המים החמים בלי עירוב, אך לא היה מתיר אמירה לנכרי לחמם את המים. הראשונים הציעו כמה הסברים לחילוק זה. לענייננו חשוב לציין את הסברו של רבנו יונה המובא בחידושי הריטב"א:

4. יביע אומר חלק י

הוצאה מלאכה גרועה היא

שאלה. מאת חייל צה"ל דתי. תבשיל שנתבשל כל צרכו מערב שבת והונח על הפלאטה של שבת, והובא על ידי הסעה ברכב צבאי בשבת מן הבסיס אל השדה שבו שבת החייל, האם מותר לחייל לאכול מן התבשיל בשבת, או מכיון שנעשית בו מלאכה של חילול שבת אסור לאכול ממנו בשבת?

תשובה. הלכה פסוקה היא שהמבשל בשבת במזיד אסור לו לעולם ולאחרים מותר רק למוצאי שבת, ובשוגג אסור בין לו בין לאחרים עד מוצאי שבת. והוסיף הרמ"א בהגה, שלא רק המבשל בשבת אלא הוא הדין למי שעשה אחת משאר מלאכות.

אולם הרשב"א בחידושיו לשבת כתב בשם מורו הרב, הוא רבינו יונה ז"ל... ולפ"ז נראה בנידון שלנו שהתבשיל היה מבושל כל צרכו מערב שבת, אלא שהובא ע"י הסעה ברכב בשבת, כיון שלא נשתנה דבר בגופו של התבשיל שכבר היה מבושל ועומד, אין לאסור אכילתו בשבת. לפ"ז בנ"ד אין לאסור התבשיל באכילה, כל שהחייל נמצא בתוך התחום.

וע' בחידושי הרמב"ן עירובין דף מ"א שאפילו המוציא פירות בתוך התחום אלא שהוציאם מרשות היחיד לרשות הרבים או שהעבירם ד' אמות ברה"ר אסרם באכילה. ע"ש

אולם נראה להלכה שגם באכילת תבשיל בשבת יש מצות וקראת לשבת עונג, הילכך אין לאוסרו עבור החייל שנשאר בודד בשדה לצורך בטחון ונראה להוסיף טעם להתיר בנ"ד, שההסעה שנעשית ע"י חייל צה"ל, לא ברור כלל שנעשית במזיד, בכוונה לחלל שבת, שאין אדם חוטא ולא לו, אלא שקרוב הדבר לומר, שחשב שבתנאים אלו הוא כמו הצורך לפקוח נפש, כיון שהיא שעת מלחמה כנגד אויבי ישראל, ואומר מותר שוגג הוא... ועי' בשו"ת שבט הלוי ח"ג חאו"ח ס"ס לה שכתב, שאם הגוי הביא בשבת מאכל במכונת לקידושא רבה, שאם נעשה במקרה אין לאסור המאכל בדיעבד, כיון שהוא במקום מצוה. ע"ש וע"ע בשו"ת הר צבי (חאו"ח סי' קפד) שצירף סברת רבינו יונה להקל. ע"ש.

ע"ע בקובץ תשובות מהגרי"ש אלישיב ח"ב סימן כ"ד שכתב, שכל שלא נשתנה המאכל ע"י מלאכה דאורייתא, כגון שהביאוהו בשבת ממרחק ע"י מכונת, יש להתיר לאוכלו בשבת בשעה"ד. והוסיף שם שבימי מלחמה, חייל שמרגיש שאם לא יאכל מאכל חם יחלש, ולא יוכל להערך למלחמה כראוי, ולהגן על עצמו כדבעי, כיון שמעשה שבת הוא מדרבנן, רשאי לאכול ממה שנתבשל בשבת. ע"ש. והואיל וכל האיסור ליהנות ממעשה שבת אינו אלא משום קנסא דרבנן, כמבואר בפוסקים, יש לסמוך על הסברות הנ"ל, שלא לאסור התבשיל באכילה, אלא שראוי להודיע לרבנות הצבאית שעליהם לדאוג שלא יבאו לעשות כן באופן תמידי, אלא ידאגו שמערב שבת יכינו כל הצורך לחיילים שבשדות, לבל יצטרכו לחלל שבת בעבורם.

הוצאה מלאכה גרועה היא

5. רמב"ם שגגות פרק י"ד

בית דין ששגגו והורו לעקור גוף מגופי תורה ועשו כל העם על פיהם בית דין פטורין וכל אחד ואחד מן העושים חייב חטאת קבועה שנאמר ונעלם דבר ולא כל הגוף, לעולם אין בית דין חייבין עד שיוור לבטל מקצת ולקיים מקצת בדברים שאינן מפורשין בתורה ומבוארים ואחר כך יהיו בית דין חייבין בקרבן והעושים על פיהם פטורין כיצד שגגו והורו שמותר להשתחוות לעבודה זרה או שמותר להוציא מרשות לרשות בשבת הרי אלו כמי שאמרו אין שבת בתורה או אין ע"ז בתורה שעקרו כל הגוף ואין זו וכיוצא בזה שגגת הוראה אלא שכחה לפיכך פטורין מן הקרבן וכל העושה על פיהן חייב חטאת בפני עצמו אבל אם טעו והורו ואמרו המוציא מרשות לרשות הוא שחייב שנאמר אל יצא איש ממקומו אבל הזורק או המושיט מותר או שעקרו אב מאבות מלאכות והורו שאינה מלאכה הרי אלו חייבין... ע"כ.

6. רמב"ן אמור

שבתון עשה הוא.. ראיתי בפרשת החדש ושמרתם את היום הזה שמות פי"ב למה נאמר והלא כבר נאמר כל מלאכה לא יעשה בהם (שם פסוק טז) אין לי אלא דברים שהן משום מלאכה דברים שהן משום שבות מנין תלמוד לומר ושמרתם את היום הזה להביא דברים שהן משום שבות

ונראה שהמדרש לומר שנצטוינו מה"ת להיות מנוחה בי"ט אפילו מדברים שאינן מלאכה לא שיטרח כל היום למדוד התבואות ולשקול הפירות ולמלא החביות יין ולפנות הכלים וגם האבנים מבית לבית וממקום למקום ואם היתה עיר מוקפת חומה ודלתות נעולות בלילה.. כל משא יביאו בי"ט ויהיה השוק מלא לכל מקח וממכר ותהיה החנות פתוחה.. ויהיו הפועלים משכימין למלאכתן ומשכירין עצמם כחול לדברים אלו וכיוצא בהן והותרו הימים הטובים האלו ואפילו השבת עצמה שבכל זה אין בהם משום מלאכה לכך אמרה תורה 'שבתון' שיהיה יום שביתה ומנוחה לא יום טורח

7. חידושי גור אריה שבת – מהר"ל

התחיל התנא לשנות יציאות השבת דע"י איסור הוצאה יש שביתה בשבת לגמרי דהא אין איסור עירוב והוצאה ליו"ט.

8. שות מכתם לדוד סימן יט – רב דוד פרדו

שאני הוצאה ביו"ט דאפילו לכותים או לצורך מחר שריא – (שלא לצורך כלל מותר דוקא בהוצאה)

9. גליוני הש"ס – רבי יוסף ענגיל

ע"י ספר חידושי גור אריה דמתבאר מדבריו סברא היפכיית דהוצאה היא מלאכה חמורה טפי משאר מלאכות מפאת היות מתייחסת לשבת בפרט כיון דאין עירוב והוצאה ליו"ט, ולכן בה עיקר שביתה השבת, משא"כ שאר המלאכות דנוהגים גם ביו"ט. ומש"ה התחיל התנא בהוצאה לפי שבה עיקר שביתה השבת. וכן לקמן ע"ג במשנה נקט המוציא מרשות לרשות בסוף המלאכות כאילו אמר דמכל המלאכות שהוזכרו תחלה צריך לשבות ועם כל זה אין זה עיקר השביתה עדיין רק עיקר השביתה היא בהמנעו מהוצאה מרשות לרשות. ובזה הוא שנשלם שביתה שבת לגמרי ולכן נשנה באחרונה.